

КРОЙТОР ВОЛОДИМИР АНДРІЙОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID 0000-0002-1849-5721

УДК 347.1:330.322:330.341.1

DOI 10.37772/2518-1718-2023-3(43)-6

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ У СТАРТАПИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Стаття присвячена визначенню правових засад венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт. Актуальність теми обумовлена тим, що головною перешкодою для розвитку стартапів в Україні є відсутність сталих та системних інвестицій, розвитку венчурного підприємництва, наукових досліджень венчурного інвестування. Метою статті є визначення правових засад венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт.

Венчурне підприємництво є діяльністю з особливим ризиком, оскільки спрямовано на вкладення інвестицій у розвідку науково-технічного результату. Підкреслено, що в умовах воєнного стану венчурне інвестування отримує особливе науково-практичне значення для повоєнного відновлення української економіки та розвитку суспільства. Доведено, що встановлені законодавцем критерії стартапу є близькими до критеріїв охороноздатності об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема об'єктів промислової власності (винаходів, корисних моделей). Тому однією з правових ознак стартапу є його співвідношення з відповідним об'єктом права інтелектуальної власності, який отримав державну реєстрацію. При цьому стартап, незважаючи на отримання правової охорони, не втілений у певне виробництво, щодо нього ще проводяться науково-практичні розвідки. Підкреслено, що відсутність сталої практики використання стартапів вказує на існування ризику щодо його інвестування. Внаслідок цього стартап можна визначити як об'єкт з елементами ризику для подальшого його провадження. Аргументовано, що стартапи можуть розглядатися як інноваційний продукт. Розкрито, що реалізація стартапу як інноваційного продукту має певні особливості, обумовлені економічними циклами (етапи) його створення та реалізації. Кожний з виокремлених етапів має правове значення, оскільки може співвідноситися з конкурсним відбором стартапів щодо отримання інвестицій, зокрема, завдяки фінансовій державній підтримці. При цьому на кожному з етапів реалізації стартапу як інноваційного продукту відбувається як науково-технічна так і підприємницька діяльність у сфері венчурного інвестування. Підкреслено значення діяльності Фонду розвитку інновацій (Український фонд стартапів), що дозволяє отримати державне інвестування стартапів, оскільки укладання інвестицій в цю інновацію має значні ризики, тому для створення ринку стартапів держава створює відповідні стимулюючі механізми.

На узагальнення наведеного запропоновано висновок, що стартапи є новою правовою категорією, яка потребує подальших наукових розвідок. На підставі проведеного дослідження виокремлено такі ознаки стартапу як об'єкта прав: є результатом науково-технічної творчості; має державну реєстрацію як об'єкта права інтелектуальної власності; не був втілений у системне виробництво; має новизну для відповідного ринку товарів та послуг; належить до об'єктів з підвищеним ризиком; має подвійну правову природу як інновації, так і окремого інвестиційного проєкту. Запропоновано поділ стартапів залежно від інститутів права інтелектуальної власності: а) стартапи у сфері авторського права (комп'ютерні програми, бази даних); б) патентно-правові стартапи (винаходи, корисні моделі, промислові зразки); 3) стартапи у сфері нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності (нові сорти рослин, компонування інтегральної мікросхеми).

Ключові слова: правові засади, інвестиції, інновації, стартап, венчурний, підприємництво, венчурне підприємство, інтелектуальна власність.

Постановка проблеми. Венчурне інвестування є складною економіко-правовою категорією. Одним із напрямів його реалізації є інвестиції в інноваційні продукти. Сучасним предметом венчурного підприємництва є стартапи, що являють собою іннова-

цію на перспективу. Вкладення під майбутню ідею завжди обумовлено ризиками, а тому потребує формування особливих механізмів захисту суб'єктивних прав. Крім того, венчурне інвестування реалізується в системі корпоративних відносин, що також має

вплив на цей правовий феномен. В Україні спостерігається динамічний розвиток венчурного підприємництва навколо стартапів. Так, ці розробки українських винахідників у 2021 році залучили рекордні \$780 млн венчурних інвестицій, у I кв. 2022 року обсяги впали, але операції продовжилися [1]. За 2022 рік обсяг венчурного капіталу впав на 74 % порівняно з 2021 роком. Таке положення частково пояснюється загальним світовим економічним спадом: за 2021–2022 роки в ЄС та США обсяги венчурних інвестицій знизилися на 20–30 % [2]. Варто враховувати, що на розвиток венчурних відносин вплинула і війна в Україні, адже незважаючи на складності, інвестування в українські інновації продовжилися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На стан венчурного підприємництва в умовах воєнного стану звернули увагу економісти, зокрема І. В. Литвин, Ю. В. Булак [3]. Проблематику венчурного інвестування детально досліджував Ю. М. Жорнокуй, який визначив, що використання венчурного капіталу для інвестування інноваційної діяльності в Україні недостатньо розвинуто [4, с. 37]. На думку Б. Дервянка, українські венчурні фонди не враховують особливості природи венчурного інвестування [5, с. 59]. Витоки правового забезпечення венчурного інвестування були виявлені Д. В. Задихайлом [6, с. 42]. Реалізація венчурних відносин за допомогою інвестиційних договорів стала предметом дослідження О. Е. Сімсон [7]. Аналізуючи праці науковців, можна виявити, що попри їх вагомий результат, венчурне інвестування у стартапи, в юридичних джерелах щонайбільше досліджуються аспекти діяльності венчурних фондів у межах правозастосування Закону України «Про інститути спільного інвестування» [8]. Внаслідок цього венчурне інвестування інноваційної діяльності, зокрема у сфері стартапів, розглянуто фрагментарно. Окремо існує проблематика щодо вдосконалення правового забезпечення цього виду інвестиційних відносин. Такий стан потребує поліпшення, оскільки інноваційна діяльність має певні специфічні ознаки, які впливають і на венчурне інвестування. Крім того, в умовах воєнного стану венчурне інвестування набуває особливого науково-практичного значення для повоєнного відновлення української економіки та розвитку суспільства. Наведене підкреслює актуальність тематики правових засад венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт.

Метою статті є визначення правових засад венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт. Для досягнення цієї мети поставлені наступні завдання: розкрити сутність стартапу як інноваційний продукт; виокремити особливості венчурного інвестування інноваційної діяльності як підпри-

ємництва; запропонувати напрями наукових розвідок з означеної тематики.

Виклад основного матеріалу. Венчурне інвестування в українські інновації пов'язано насамперед зі стартапами. Про це свідчать дані світового рейтингу Startup Ranking. Так, у 2020 р. Україна займала 43 місце у світі за розвитком стартапів. Серед українських міст першим у рейтингу є Київ, який входить у топ-50 і залишається лідером із впровадження стартапів у сфері програмного забезпечення, маркетингу і продажу. До світового рейтингу увійшли такі міста, як Львів (255 місце), Одеса (394 місце), Харків (513 місце), Тернопіль (787 місце), Дніпро (883 місце) [9, с. 66]. Розвиток стартапів в Україні став можливий, зокрема, й завдяки реалізації з 2012 р. проекту «Створення мережі міжуніверситетських Startup центрів для підтримки та просування студентських інноваційних проектів» (SUCSID), який було презентовано у межах програми Tempus IV Європейського Союзу. Його головною метою було розвиток інноваційної та підприємницької діяльності у країнах-партнерах шляхом підвищення креативності, конкурентоспроможності та здатності до працевлаштування випускників університетів, розширення співпраці між університетами та інноваційними, інвестиційними компаніями для комерціалізації знань [10]. Завдяки цьому українські освітні заклади стали базисом для формування креативних фахівців, що змогли отримати навички у сфері створення та реалізації стартапів. Станом на 2020 рік досвід розробки інноваційних продуктів в Україні накопичувався, що дало змогу додатково отримати інвестиції в економіку країни.

Досліджуючи венчурні інвестиції у стартапи, не можна оминати їх законодавчого визначення. Воно встановлено у Положенні щодо конкурсного відбору проектів для державного стимулювання створення і використання винаходів (корисних моделей) та промислових зразків, затвердженого Наказом Міністерства економічного і торгівлі України 12 грудня 2018 року № 187. Так, стартап – проєкт, пов'язаний зі створенням та/або використанням винаходів, корисних моделей, промислових зразків, ноу-хау та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності [11]. У цьому Положенні встановлені наступні критерії стартапу, що дозволяють його включити у конкурсний відбір проектів для державного стимулювання: 1) новизна (стартап є новим або значно покращеним варіантом стартапів, відомих на період проведення конкурсу); 2) можливість упровадження – організаційно-технічна та економічна можливість упровадження стартапу в цивільний обіг з метою отримання прибутку або для забезпечення суспільних благ; 3) соціальна або ринкова доцільність (відповідність стартапу потребам ринку, наявність

попиту, доцільність упровадження); 4) охороняється відповідним охоронним документом (патентом, свідоцтвом); 5) ступінь розробки винаходу (проведені роботи та досягнуті результати щодо розроблення стартапу); 6) строк упровадження – період часу до початку впровадження в серійне виробництво [11].

Аналізуючи наведені критерії, можна стверджувати, що вони близькі до критеріїв охороноздатності об'єктів права інтелектуальної власності. Так, у винаходах, корисних моделях, як об'єктах промислової власності, обов'язково визначають критерій новизни. Крім того, такі критерії стартапу, як можливість упровадження, соціальна або ринкова доцільність, співвідносяться з критерієм промислової придатності, що входить у систему критеріїв патентоспроможності винаходу. Отже, однією з правових ознак стартапу є його співвідношення з відповідним об'єктом права інтелектуальної власності, який отримав державну реєстрацію. Наприклад, із запатентованим винаходом. Водночас стартап, незважаючи на отримання правової охорони, не є втіленим у певне виробництво, щодо нього все ще проводяться науково-практичні розвідки.

Саме відсутність сталої практики використання стартапів вказує на існування ризику щодо його інвестування. Відомо, що юридичний ризик є включеною до умов цивільного зобов'язання чи професійної діяльності можливістю настання юридичного факту, який може настати або не настати, наслідком якого можуть бути економічні результати: негативний (збитки, шкода), нульовий і позитивний (вигода, прибуток) [12, с. 28]. Виходячи з цього, відсутність сталої практики використання стартапу не дає можливості виявити його однозначну прибутковість, зокрема на стадії розробки інвестиційного проекту. Тому стартапи можна визначити як об'єкт з елементами ризику для подальшого його провадження.

Окремо наголошу, що стартапи можуть розглядатися як інновації. Так, відповідно до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про інноваційну діяльність», інноваційний продукт є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології (у тому числі – інформаційної) або продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії та відповідає певним вимогам. Зокрема, він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на які виробник продукту має державні охоронні документи [13]. Водночас стартапи можуть розглядатися і як об'єкт інвестиційної діяльності у вигляді науково-технічної продукції, інтелектуальних цінностей, майнових прав (ст. 4 Закону України «Про інвестиційну діяль-

ність») [14]. Від традиційних інвестиційних та інноваційних проектів його відрізняє короткий період існування та відсутність історії розвитку, інноваційність створюваного продукту чи послуги, масштабованість бізнесу, обмеженість фінансових і матеріальних ресурсів і високий інноваційний та інтелектуальний потенціал команди засновників [15, с. 125].

Узагальнюючи наведене, можна виокремити такі ознаки стартапу як правової категорії: 1) співвідноситься з відповідним об'єктом права інтелектуальної власності; 2) має державну реєстрацію як об'єкт права інтелектуальної власності; 3) не був втілений у системне виробництво, щодо нього лише проводяться науково-практичні розвідки; 4) є новим для відповідного ринку товарів та послуг; 5) є об'єктом з елементами ризику для подальшого його впровадження; 6) має подвійну правову природу як інновації, так і окремого інвестиційного проекту.

Класифікація стартапів запропонована вченими-економістами, зокрема найбільш поширеною є класифікація стартапів за галуззю діяльності. Також стартапи класифікують за типами потреб залежно від цінності того чи іншого продукту: потреби окремих осіб (усе, що має цінність для людини), бізнес-потреби (усе, що має цінність для організації) і технічні потреби (усе, що має цінність з огляду на функціонування певної технічної системи чи її структурного елемента). Можна також виділити види стартапів за рівнем наукоємності: високотехнологічні стартапи (потенційно такі стартапи є вельми прибутковими, але, з іншого боку, вони вимагають найбільш масштабного фінансування, доступного тільки великим інвесторам); стартапи, які не потребують високих технологій [16]. В аспекті правового забезпечення стартапи можна поділити залежно від інститутів права інтелектуальної власності: а) стартапи у сфері авторського права (комп'ютерні програми, бази даних); б) патентно-правові стартапи (винаходи, корисні моделі, промислові зразки); в) стартапи у сфері нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності (нові сорти рослин, компонування інтегральної мікросхеми).

Реалізація стартапу як інноваційного продукту має певні особливості. В економічних джерелах визначають такі етапи (цикли) розвитку стартапу: 1) початкова стадія – це фактично початок життєвого циклу бізнесу, навіть якщо стартапу поки що офіційно не існує, це стадія появи ідеї; 2) *Startup stage* включає в себе оформлення ідеї та безпосередньо запуск стартапу (включає пошук інвестування, зокрема венчурного); 3) *Establishment and growth* – на цьому етапі розробники повинні остаточно довести проект, послугу, продукт до ідеального стану; 4) *Expantion stage* – це такий етап, коли компанія має завершений проект/послугу/продукт, який є повно-

функціонуючим і приносить постійний прибуток [9, с. 67, 68]. Кожний з наведених етапів може співвідноситися з конкурсним відбором стартапів щодо отримання інвестицій, зокрема, завдяки фінансовій державній підтримці. При цьому на кожному з етапів реалізації стартапу як інноваційного продукту відбувається як науково-технічна, так і підприємницька діяльність у сфері венчурного інвестування. Такий зв'язок вказує на особливість інвестиційної діяльності щодо стартапів.

Окремо зверну увагу, що головною перешкодою для розвитку стартапів в Україні є відсутність замовників, які б створили попит на кінцевий продукт. Тому створення стартапів в Україні спрямовано на клієнтів з інших ринків (США, країни Європи, Азії та ін.), це полегшує залучення інвестицій та доведення своїх ідей до серійного продукту [17]. Для подолання такої ситуації у 2018 році за ініціативи прем'єр-міністра України було створено Фонд розвитку інновацій (інша назва – Український фонд стартапів). Зараз це одна з ключових організацій в Україні, яка допомагає технологічним стартапам залучити кошти на ранніх етапах і запустити власні проекти. Загалом діяльність Фонду розподілена за чотири напрями: фінансова підтримка стартапів у формі грантів; надання доступу до менторів і супровідних послуг; створення умов для доступу до акселераційних програм; налагодження координації між учасниками стартап-екосистеми. Наприклад, Фонд розвитку інновацій вже допомагає активно розвиватися стартапам у напрямі *military-tech*. Зокрема, провели перший *Drone Hackathon*, за результатами якого 6 команд проходять акселерацію на базі Фонду. А також перший в Україні *Drone Demo Day*, який зібрав понад 300 учасників [18]. Фонд інновацій може надавати такі гранти для стартапів: грант для стартапів на етапі підтвердження концепту (*proof-of-concept*) – у сумі до 750 тис. грн; грант для стартапів на етапі мінімально життєздатного продукту (*MVP*) – у сумі до 1500 тис. грн; грант для стартапів на етапі мінімально життєздатного продукту (*MVP*), які вже отримують виручку від реалізації товарів та/або надання послуг, – у сумі до 3500 тис. грн (у разі, коли стартап залучив фінансування на ранньому етапі розвитку стартапу в обмін на частку у статутному капіталі стартапу не менш ніж 750 тис. грн) (п. 10 Порядку реалізації експериментального проекту щодо надання на конкурсних засадах фінансової підтримки стартапам в Україні, у тому числі у сфері інформаційних технологій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 736) [19]. Вкладання інвестицій у стартапи є вельми ризикованим, тому для створення ринку стартапів держава створює відповідні стимулюючі механізми. Незважаючи на наявні ризики, в Україні також існує низ-

ка місцевих акселераторів та венчурних компаній, таких як *U.Ventures*, *WannaBiz* та *SMRK*, що надають підтримку та фінансування стартапам [20]. Саме це є прикладом венчурного інвестування в інноваційну діяльність.

На рівні приватних інвесторів завжди простежувався інтерес до стартапів. Внаслідок того, що це завжди проект щодо будь-якого стартапу, є ризиковим та не має гарантій прибутковості, інвестиції можуть визначатися як венчурні. Ю. М. Жорнокуй звертає увагу на те, що слід розрізняти визначення «інноваційний» і «венчурний», оскільки ці категорії не є синонімічними, оскільки: 1) вони співвідносяться як загальне і спеціальне, де інноваційна діяльність – перше, а венчурна – друге; 2) вони мають різну економічну природу (фінансова – у інноваційної, інтелектуальна – у венчурної діяльності); 3) мають різну мету (інноваційна – прибуток і соціальний ефект; венчурна – прибуток від участі як венчурного інвестора у статутному капіталі венчурної компанії (соціальний ефект може бути другорядним) [21]. Погоджуючись з наведеним, наведемо позицію Г. М. Сітченко, що венчурне інвестування як елемент національної інноваційної системи забезпечує ефективну реалізацію венчурного капіталу в діяльності приватних юридичних осіб, що функціонують у сфері інноваційної діяльності, на корпоративних чи договірних засадах. Дослідниця також підкреслює, що у вузькому розумінні венчурне інвестування як цивільно-правова категорія – це вид діяльності венчурних інвесторів з придбання акцій (часток у статутних капіталах) юридичних осіб приватного права, що здійснюють інноваційну діяльність, на ранній стадії виведення їх інноваційного продукту на ринок або (та) його масштабування, спрямований на отримання високого рівня прибутку від подальшого продажу зазначених акцій (часток), що характеризується високими ризиками та довгостроковістю повернення вкладеного капіталу [22, с. 33]. Виходячи з наведеного, венчурне інвестування передбачає вкладення на перших етапах «життєвого циклу» стартапів, при цьому це може бути як пряме інвестування, так і внесок у статутний капітал відповідної юридичної особи, у сферу діяльності якої входить інвестування інновацій, зокрема у вигляді стартапів.

Венчурне підприємництво здійснюють юридичні особи, які займаються венчурною інвестиційною діяльністю, можуть бути створені виключно у формі підприємницьких товариств. Вони здійснюють наукову, науково-технічну та підприємницьку діяльність, перш за все направлену на створення об'єктів промислової власності. Інвестиційна діяльність, якою займається професійний суб'єкт, зареєстрований у встановленому законодавством порядку, є однією з форм підприємницької діяльності [5, с. 60].

Безпосередньо організаційно-правовими формами суб'єктів, які здійснюють відповідну діяльність, мають визнаватися АТ або ТОВ [23, с. 16]. При цьому суб'єктний склад у сфері венчурного фінансування має містити не лише венчурні фонди, а й банки, страхові компанії, інвестиційні компанії, приватних інвесторів та державні інститути [4, с. 37].

Дослідники венчурних капіталів стартапів звертають увагу на те, що чим раніше стартап отримує інвестиції від венчурних компаній, тим вища ефективність стартапу. Таке положення відбувається внаслідок декількох чинників: 1) стартапи, які отримують інвестиції венчурного капіталу на початковому етапі, мають тенденцію до заниження ціни більше, ніж інші стартапи; 2) венчурні інвестиції ведуть до стійкого зростання на початковому етапі; 3) створюється позитивний імідж (аспект ділової репутації) стартапу, демонструючи його потенціал для майбутнього успіху. Таке очікування спонукає зовнішніх інвесторів купувати акції для отримання високого прибутку в майбутньому [24]. Незважаючи на певні переваги венчурного інвестування інноваційної діяльності, слід наголосити й на тому, що в Україні сформована відносно невелика кількість інвесторів венчурного капіталу, які тримають і визначають напрямки значної частки капіталу, що використовується для фінансування стартапів. Таке положення частково пояснюється умовами воєнного стану, що безпосередньо впливає на національну як правову, так і

економічну систему. Приміром, наслідки війни відразу відчули венчурні фонди, які мали портфельні компанії, пов'язані з логістикою, фізичними товарами та їх переміщенням. На початку війни лише 24,3 % українських стартапів продовжили свою роботу, і 16,7 % бізнесів мали забезпечення на 3–6 місяців. Інші були у більш кризовому становищі, що поставило їх у режим виживання [3, с. 283]. Таке положення потребує розв'язання на рівні державної інвестиційної політики.

Висновки. Узагальнюючи наведене, можна запропонувати такі висновки. Стартапи є новою правовою категорією, яка потребує педальних наукових розвідок. На підставі проведеного дослідження виокремлено такі ознаки стартапу як об'єкта прав: є результатом науково-технічної творчості; має державну реєстрацію як об'єкт права інтелектуальної власності; не був упроваджений у системне виробництво; має новизну для відповідного ринку товарів та послуг; належить до об'єктів з підвищеним ризиком; має подвійну правову природу як інновації, так і окремого інвестиційного проєкту. Запропоновано поділ стартапів залежно від інститутів права інтелектуальної власності: а) стартапи у сфері авторського права (комп'ютерні програми, бази даних); б) патентно-правові стартапи (винаходи, корисні моделі, промислові зразки); в) стартапи у сфері нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності (нові сорти рослин, компонування інтегральної мікросхеми).

ЛІТЕРАТУРА

1. Українські стартапи у 2021 р. URL: <https://interfax.com.ua/news/investments/836116.html>.
2. Венчурні інвестиції в Україні знизилися на 74 % у 2022 році. URL: <https://dia.dp.gov.ua/venchurni-investicii%D1%97-v-ukra%D1%97ni-znizilisya-na-74-u-2022-roci/>.
3. Литвин І. В., Булак Ю. В. Венчурний бізнес в Україні в умовах воєнного часу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2022. № 2 (8). С. 283–291.
4. Жорнокуй Ю. М. Венчурний капітал як основне джерело інвестицій малих та середніх інноваційних підприємств. *Стратегії підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва*: зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 2 за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 16 лист. 2020 року) / за ред. А. В. Стріжкової. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 34–41.
5. Дерев'янко Б., Счастливцева Р. Нормативно-правове регулювання діяльності венчурних фондів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 59–64.
6. Задохайло Д. В. Економіко-правові передумови формування інвестиційного законодавства України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Вип. 3. Харків : Право, 2002. С. 41–54.
7. Сімсон О. Е. Правові особливості договорів інвестиційного характеру : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Харків: Національна юридична академія України. 2001. 23 с.
8. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5080-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>.
9. Скорик Г. І., Недошитко А. А. Розвиток стартапів в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2021. № 6, Том 1. С. 65–69.
10. Створення мережі міжуніверситетських Start-Up центрів для підтримки та просування студентських інноваційних проєктів. URL: <https://www.tempus.org.ua/uk/tempus/istorija-uspihu/980-stvorennja-merezhi-mizhuniversitytskih-start-up-centriv-dla-pidtrimki-ta-prosuvanna-studentskih-innovacijnih-projektiv.html>.

11. Про затвердження Положення щодо конкурсного відбору проектів для державного стимулювання створення і використання винаходів (корисних моделей) та промислових зразків: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 12 грудня 2018 року № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-18#Text>.
12. Новіков В. В., Боровікова В. С. До питання про сутність ризиків у праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 28–36.
13. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#top>.
14. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#top>.
15. Чернявська О. В., Гнипа-Черневецька Л. В., Чжицсюнь Ван. Стартап як об'єкт інвестиційного процесу: сутність та життєвий цикл існування. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2017. № 5 (84). С. 119–128.
16. Монтрін І. І., Танська Л. В. Стартапи: теоретико-методичні аспекти розвитку інноваційного бізнесу. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9438> (дата звернення: 11.09.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.90.
17. Федоров К. В. Стан та основні напрями розвитку стартапів в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/202.pdf.
18. Фонд розвитку інновацій переходить в управління Мінцифри, – рішення Уряду. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/fond-rozvytku-innovatsii-perekhodyt-v-upravlinnia-mintsyfyry-rishennia-uriadu>.
19. Про реалізацію експериментального проекту щодо надання на конкурсних засадах фінансової підтримки стартапам в Україні, у тому числі в сфері інформаційних технологій : постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 р. № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2022-%D0%BF/ed20220624#Text>.
20. Тягунова З., Кравчук І., Томах В. Українські стартапи на міжнародних ринках. *Економіка і суспільство*. 2023. № 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-5>.
21. Жорнокуй Ю. М. Проблемні питання здійснення венчурного інвестування як різновиду інноваційної діяльності. *Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення*: зб. наук. праць за матеріалами Круглого столу (м. Харків, 5 квіт. 2019 р.). Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С. 158–165.
22. Сітченко Г. М. Щодо поняття венчурного інвестування інноваційної діяльності. *Право та інновації*. 2021. № 2 (34). С. 30–35. DOI: 10.37772/2518-1718-2021-2(34)-4.
23. Жорнокуй Ю. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб – суб'єктів венчурного інвестування: якими вони мають бути? *Право та інновації*. 2018. № 1 (21). С. 13–18.
24. Jeong J., Kim J., Son H., Nam D. The Role of Venture Capital Investment in Startups' Sustainable Growth and Performance: Focusing on Absorptive Capacity and Venture Capitalists' Reputation. *Sustainability*. 2020. № 12(8). DOI: <https://doi.org/10.3390/su12083447>.

REFERENCES

1. Ukrainian startups in 2021. *InterFax-Ukraine*. Retrieved from: <https://interfax.com.ua/news/investments/836116.html> [in Ukrainian].
2. Venture investments in Ukraine were reduced for 74% in 2022. *Dnipropetrovsk Investmeny Agency*. Retrieved from: <https://dia.dp.gov.ua/venchurni-investici%D1%97-v-ukra%D1%97ni-znizilisya-na-74-u-2022-roci/> [in Ukrainian].
3. Lytvyn, I.V., Bulak, Yu.V. (2022). Venture business in Ukraine in terms of the martial law. *Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*, 2(8), 283-291 [in Ukrainian].
4. Zhornokuy, Yu.M. (2020). Venture capital as the main source of investment of small and medium-sized innovative enterprises. *Strategii pidpriemnytskoi diialnosti v interesakh staloho rozvytku maloho i serednoho innovatsiinoho pidpriemnytstva: zb. nauk. pr. NDI PZIR NAPrN Ukrainy No. 2 za materialamy II kruhloho stolu* (pp. 34-41). Kharkiv: Research Institute PZIR of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
5. Derevianko, B. (2017). Regulatory legal regulation of the activities of venture funds / Derevianko B, Schastlyvtseva R. *Entrepreneurship, economy and law*, 1, 59-64 [in Ukrainian].
6. Zadykhailo, D.V. (2002). Economic and legal prerequisites for the formation of investment legislation of Ukraine. *State construction and local self-government*, 3. Kharkiv: Pravo, 41–54 [in Ukrainian].
7. Simson, O.E. (2001). *Legal features of investment contracts*. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv: National Law Academy of Ukraine [in Ukrainian].

8. Law of Ukraine on joint investment institutions No. 5080-VI. (2012, July 5). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> [in Ukrainian].
9. Skoryk, H.I., Nedoshytko, A.A. (2021). Development of startups in Ukraine: problems and perspectives. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University of Economic Sciences*, 6(1), 65-69 [in Ukrainian].
10. Creating a network of inter-university Start-Up centers to support and promote student innovative projects. *National Tempus / Erasmus+ Office in Ukraine*. Retrieved from: <https://www.tempus.org.ua/uk/tempus/istorija-uspihu/980-stvorennia-merezhi-mizhuniversitetskih-start-up-centriv-dla-pidtrimki-ta-prosuvanna-studentskih-innovacijnih-projektiv>. Html [in Ukrainian].
11. Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine on the approval of the Regulation on the competitive selection of projects for state stimulation of the creation and use of inventions (useful models) and industrial designs No. 187. (2018, December 12). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-18#Text> [in Ukrainian].
12. Novikov, V.V., Borovikova, V.S. (2018). On the issue regarding the essence of risks in law. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 28-36 [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine on innovative activity No. 40-IV. (2002, July 4). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#top> [in Ukrainian].
14. Law of Ukraine on investment activity No. 1560-XII. (1991, September 18). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#top> [in Ukrainian].
15. Cherniavska, O.V., Hnypa-Chernevetska, L.V. Wang Zhijun (2017). Startup as an object of the investment process: essence and life cycle of existence. *Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade*, 5(84), 119-128 [in Ukrainian].
16. Montrin, I.I., Tanska, L.V. (2021). Startups: theoretical and methodological aspects of innovative business development. *Efficient economy*, 10 [in Ukrainian]. [http:// DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.90](http://DOI:10.32702/2307-2105-2021.10.90).
17. Fedorov, K.V. (2021). Situation and main areas for the development of startups in Ukraine. *Efficient economy*. [http:// www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/202.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/202.pdf) [in Ukrainian].
18. Resolution of the Government that the Innovation Development Fund is transferred to the Ministry of Digital Affairs. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/fond-rozvytku-innovatsii-perekhodyt-v-upravlinnia-mintsyfyryshennia-uriadu> [in Ukrainian].
19. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the implementation of an experimental project on the provision of competitive financial support to startups in Ukraine, including in the field of information technologies No. 736. (2022, June 24). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2022-%D0%BF/ed20220624#Text> [in Ukrainian].
20. Tiahunova, Z., Kravchuk, I., Tomakh, V. (2023). Ukrainian startups at international markets. *Economy and society*, 49 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-5>.
21. Zhornokuy, Yu.M. (2019). Problematic issues of implementing venture investment as a type of innovative activity. *Rehionalni innovatsiini initsiatyvy: zavdannia ta shliakhy vyrishennia: zb. nauk. prats za materialamy Kruhloho stolu (pp. 158-165)*. Kharkiv: Research Institute PZIR National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
22. Sitchenko, H.M. (2021). Regarding the concept of venture investment of innovative activity. *Law and innovation*, 2 (34), 30-35 [in Ukrainian]. [https://DOI.10.37772/2518-1718-2021-2\(34\)-4](https://DOI.10.37772/2518-1718-2021-2(34)-4).
23. Zhornokuy, Yu.M. (2018). Organizational and legal forms of legal entities – subjects of venture investment: what should they be? *Law and innovation*, 1 (21), 13-18 [in Ukrainian].
24. Jeong, J., Kim, J., Son, H., Nam, D. (2020). The Role of Venture Capital Investment in Startups' Sustainable Growth and Performance: Focusing on Absorptive Capacity and Venture Capitalists' Reputation. *Sustainability*, 12(8). [https:// doi.org/10.3390/su12083447](https://doi.org/10.3390/su12083447).

KROITOR VOLODYMYR

2nd PhD in Law, Professor, Professor at the Civil Law and Proceedings Department
of the Kharkiv National University of Internal Affairs

Problem setting. The article is focused on determining legal principles of venture investment into startups as innovative product. The relevance of the topic is due to the fact that the main obstacle for the development of startups in Ukraine is the lack of permanent and systematic investments, the development of venture entrepreneurship, scientific research in the area of venture investment.

Analysis of recent researches and publications. Economists, in particular I. V. Lytvyn and Y. V. Bulak, drew attention to the state of venture capital entrepreneurship under martial law. The problem of venture capital investment was studied in detail by Y. M. Zhornokuy, who determined that the use of venture capital to invest in innovation in Ukraine is underdeveloped. According to B. Derevyanko, Ukrainian venture capital funds do not take into account the peculiarities of the nature of venture capital investment. The origins of the legal support of venture capital investment were identified by D. V. Zadychailo. The implementation of venture relations through investment agreements was the subject of research by O. E. Simson.

Purpose of the research is to determine legal principles of venture investment into startups as innovative product.

Article's main body. Venture entrepreneurship is activity with a special risk, since it is aimed at making investments into scientific and technical result intelligence. It has been emphasized that venture investment in terms of the martial law acquires a special scientific and practical importance for the post-war recovery of the Ukrainian economy and the development of society. It has been proved that startup's criteria established by the legislator are close to the criteria for protecting the objects of intellectual property rights, in particular objects of industrial property (inventions, utility models). Therefore, one of the startup's legal features is its correlation with the corresponding object of intellectual property law, which has received state registration. At the same time, the startup, despite receiving legal protection, is not embodied in a certain production, scientific and practical intelligence is still being conducted in its regard. It has been emphasized that the lack of a sustainable practice of using startups indicates the existence of risk regarding its investment. As a result, a startup can be defined as an object with elements of risk for its further implementation. It has been argued that startups can be considered as innovative product. It has been revealed that a startup's implementation as an innovative product has certain specific features stipulated by the economic cycles (stages) of its creation and implementation. Each of the identified stages has legal significance, since it can be correlated with the competitive selection of startups to receive investments, in particular due to financial state support. At the same time, both scientific technical and entrepreneurial activities in the field of venture investment take place at each of the stages of a startup's implementation as an innovative product. The importance of the activities of the Innovation Development Fund (Ukrainian Startup Fund) has been emphasized, which allows startups to receive state investment, since investing into this innovation is significantly risky. Therefore, the state creates appropriate stimulating mechanisms for the creation of the startup market.

Conclusions and prospects for the development. Summarizing the above, we offer conclusions that startup is a new legal category that needs further scientific studies. Based on the conducted research, we have distinguished the following characteristics of a startup as an object of rights: it is the result of scientific and technical creativity; has state registration as an object of intellectual property rights; has not been implemented into systematic production; has novelty for the relevant market of goods and services; refers to objects with increased risk; has the dual legal nature both of an innovation and a separate investment project. We have offered the division of startups depending on intellectual property institutions: a) startups in the field of copyright (computer software, databases); b) patent and legal startups (inventions, utility models, industrial designs); 3) startups in the field of non-traditional intellectual property objects (new varieties of plants, layout of an integrated microcircuit).

Key words: legal principles, investments, innovations, startup, venture, entrepreneurship, venture entrepreneurship, intellectual property.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Кройтор В. А. Правові засади венчурного інвестування у стартапи як інноваційний продукт. *Право та інновації*. 2023. № 3 (43). С. 39–46.